

vreči za vsakdanje življenje neuporabnih izrazov, temveč učencem ne omogočimo, da bi na ustrezen način spoznali, razumeli in obvladovali temeljne principe demokratičnega delovanja v družbi. Kajti *šele s celovito vpeljavo koncepta o govornikovih pravilih* lahko ustrezno ozavestijo tudi načine in posledice različnega ubesedovanja dogodkov za naše predstave o njih v vsakdanjih oz. neliterarnih kontekstih.

Kot zadnji primer orišimo še t. i. govorni nastop, s katerim se učenci srečajo že v prvem razredu osnovne šole, kot učna obveznost, ki se jo vrednoti, pa je predviden pri številnih učnih predmetih v celotni izobraževalni vertikali (npr. govorno nastopanje pri slovenščini in tujejezikovnem pouku, javna predstavitev referatov, projektnih in seminarских nalog itd.). Glede na to, da gre za aktivnost, ki je primarno povezana z retoriko, se zdi odsotnost slednje v vzgojno-izobraževalnem sistemu še posebej problematična. Zlasti poenostavljene predstave o govornem nastopu, ki da je (lahko) stranski produkt drugih učnih ciljev in se mu ni treba sistematično posvečati na ravni »retorične« obravnave ter urjenja, ne morejo prinesiti dobrih rezultatov v smislu izoblikovanja (javnih) govorcev. Malce drzno bi lahko celo rekli, da se odsotnost tovrstne retorične kulture v šolskem sistemu kasneje pokaže tudi v širšem družbenem kontekstu, kot manjša zmožnost in pripravljenost državljanov za družbeno delovanje. Kajti javno nastopanje in spomin nista zgolj naravni predispoziciji nekaterih ljudi. Tako kot ostale retorične spretnosti se je mogoče in treba tudi slednja naučiti in izboljšati – a ne v obliki seznama arbitrarno izbranih (in pogosto neustrezno pojasnjenih) napotkov za strukturacijo in izvedbo,²⁴ ki naj bi jih učenci vsakič znova in malce drugače upoštevali v partikularni situaciji, temveč sistematično, z razumevanjem nastopa kot temeljnega elementa javnega udejstvovanja in z njegovo vključitvijo v pedagoški proces tako na ravni socialnih interakcij v razredu kot učnih vsebin. To pomeni, da naj bi učitelji znotraj pedagoškega procesa predvsem ustvarjali situacije (obvezno tudi z lastnim zgledom), ki učence spodbujajo, da postopoma in razvojni stopnji primer-

24 S tem mislimo predvsem na pogosto okoliščino, ko so učenci v okviru obveznosti »govorni nastop« soočeni z bolj ali manj strukturiranimi »navodili za nastop«, po katerih naj bi se ravnali (načrtovali in izvedli nalogo), niso pa jim pojasnjene (retorične) funkcije posameznih elementov v navodilih niti, kako naj se naloge v procesu načrtovanja lotijo. Posebej problematično se v vzgojno-izobraževalnem kontekstu zdi, da je zgolj izvedba nastopa razumljena kot »učni cilj«, kjer je treba (znati) vrednotiti učinke (domnevne prepričljivosti in argumentiranosti?), brez prehodnega usvajanja postopkov načrtovanja in (samo)evalviranja nastopa. Prim. *Učni načrt. Program osnovna šola. Slovenščina* (2011), ki na ta način vpeljuje govorni nastop v okviru jezikovnega pouka za vsa tri vzgojno-izobraževalna obdobja.